

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 14/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi valmismatkalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 16 päivänä kesäkuuta 2008 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi valmismatkalain muuttamisesta (HE 83/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, oikeusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Tuomo Knuuti, työ- ja elinkeinoministeriö

- valmismatkakayksikön päällikkö, lakimies Petteri Lehtonen ja lakimies Katri Väänänen, Kuluttajavirasto
- apulaisjohtaja Päivi Laatikainen-Mattsson, Suomen matkatoimistoalan liitto ry
- toimitusjohtaja Jukka Salama, Aurinkomatkat Oy
- lakiasiainjohtaja Helena Pollari, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- toiminnanjohtaja Jatta Erlund, AFS-Intercultural Programs Finland ry
- hallituksen puheenjohtaja Erkki Sjöstrand, Suomen Youth For Understanding (YFU) ry
- johtava lakimies Tuula Sario, Suomen Kuluttajaliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmismatkalakia. Ehdotuksen tavoitteena on erityisesti lain soveltamisalan ja valmismatkan määrittelyn selventäminen. Valmismatkoiksi katsottaisiin muun muassa tietoverkoissa tarjolla olevat valmiiksi kootut kuljetuksen ja majoituksen sisältävät yhdistelmät, jotka myydään yhteishintaan. Valmismatkoina ei sen sijaan pidettäisi palvelupaketteja, jotka matkustaja omatoimisesti kokoaa erikseen tarjolla olevista ja erikseen hinnoitelluista vaihtoehtoisista palveluista.

Myös niin sanotut vaihto-oppilasmatkat tulisivat lain soveltamisalaan.

Matkanjärjestäjien ja matkanvälittäjien tiedonantovelvoitteisiin ehdotetaan tarkistuksia, jotka koskevat matkan luonnetta ja sen kuulamista vakuuden piiriin. Matkustajalle tulisi antaa tietoja myös matkakohteen mahdollisista turvallisuusriskeistä ja tuoda esille tarve kattaa vakuutuksella henkilö- ja esinevahingot sekä mahdollisesta matkan peruuttamisesta aiheutuvat kulut.

Lisäksi ehdotetaan tarkistuksia säännöksiin, jotka koskevat matkustajan oikeutta peruuttaa matkasopimus odottamattoman ja vakavan tapahtuman, kuten sairauden tai tapaturman, johdosta. Säännökset muutettaisiin osittain tahdon-

valtaisiksi siten, että peruuttamisoikeutta voitaisiin määrätä edellytyksin rajoittaa sopimusehdoissa.

Virheilmoitusta koskevaa sääntelyä tarkistettaisiin niin, että reklamaation voisi tehdä paitsi matkanjärjestäjälle myös elinkeinonharjoittajal-

le, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan ja jonka suorituksessa virhe ilmenee.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta. Lakia sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään jäljempänä mainituin huomautuksin ja muutoksin.

Valmismatkalain tarkoituksena on suojata matkustajia taloudelliselta riskiltä. Lain säännökset ovat pakottavia matkustajan hyväksi, jollei laissa erikseen toisin säädetä. Sopimuksella matkustaja voi saada myös lakia paremmat edut. Nyt lakiin tehtävien muutosten tavoitteena on poistaa lain käytännön soveltamisessa esiintyneitä ongelmia. Lakia sovellettaessa on korostettava matkanjärjestäjän ja -välittäjän vastuuta ja huolehdittava kuluttajan edusta.

Lain soveltamisala (1 §)

Talousvaliokunnan kuulemisissa on esitetty voittoa tavoittelemattoman yhteisön järjestämän vaihto-oppilasmatkan rajaamista lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Talousvaliokunta toteaa, että valmismatkalaki koskee lain 1 §:n 1 kohdan mukaan elinkeinonharjoittajan vastiketta vastaan tarjoamia matkailupalveluksia. Lain soveltamisalaa ei muuteta tässä yhteydessä.

Elinkeinonharjoittajan käsite on valmismatkalaisissa sama kuin kuluttajansuojalaissa. Sillä tarkoitetaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi (KSL 1:5).

Elinkeinonharjoittajan käsitteelle on siis ominaista toiminnan ansiotarkoitus ja ammattimainen luonne. Tästä syystä yleishyödylliset yhdis-

tykset ja säätiöt jäävät yleensä käsitteen ulkopuolelle. Kyseiset yhteisöt voivat toisaalta harjoittaa myös elinkeinotoimintaa. Sen arvionti, ovatko esimerkiksi yhdistysten vaihto-oppilasmatkat tai muiden yhdistysten järjestämät leirimatkat tai vastaavanlaiset toiminnat luonteeltaan elinkeinotoimintaa vai ei, kuuluu ensisijaisesti valvontaviranomaiselle ja viime kädessä tuomioistuimelle.

Talousvaliokunta katsoo, että lainsäädännön johdonmukaisuuden vuoksi valmismatkalain soveltamisalaa ei ole aihetta muuttaa.

Valmismatkan käsitteestä (2 §)

Lain 2 §:n mukaan valmismatkalla tarkoitetaan etukäteen järjestettyä yhdistettyyn hintaan tarjottua palvelusten yhdistelmää, johon sisältyy vähintään: 1) kuljetus ja majoitus tai 2) kuljetus tai majoitus sekä lisäksi muu kokonaisuuden kannalta olennainen matkailupalvelus. Pykälän muutettavaksi ehdotetussa 2 momentissa säädetään siitä, milloin yhdistelmää pidetään etukäteen järjestettynä, ja uudessa 3 momentissa yhdistetystä hinnasta.

Talousvaliokunnan kuulemisissa on tuotu esille uuden 3 momentin tulkinnassa huoli siitä, että lakia voitaisiin kiertää hinnoittelemalla valmismatkan osat erikseen ja tarjoamalla ne periaatteessa myös hankittaviksi erikseen, vaikka matkanjärjestäjän tarkoituksena on saada myytyksi valmismatkakokonaisuus.

Talousvaliokunta katsoo, että valmismatkan määritelmää ja erityisesti yhdistetyn hinnan käsitettä sovellettaessa on kiinnitettävä huomiota tarjotun palvelukokonaisuuden ja aidosti erikseen tarjottujen yksittäisten matkapalvelujen todelliseen luonteeseen. Jos matkanjärjestäjä tai -

-välittäjä esimerkiksi tarjoaa markkinoinnissaan ajallisesti tai muuten osiltaan toisiinsa kytkettyä kokonaisuutta, kysymyksessä on valmismatka mahdollisesta erillisestä hinnoittelusta huolimatta. Sama koskee tilanteita, joissa on muuten ilmeistä, että kuljetus ja majoitus on tarkoitettu myydä yhdessä. Tähän voi esimerkiksi viitata suosittuun lomakohteeseen tarjottujen lento- ja hotellivaihtoehtojen vähäinen määrä.

Matkustajan oikeus peruuttaa matka (15 §)

Pykälän 1 momentissa säädetään, millä perusteilla matkustajalla on oikeus peruuttaa matka, ja uudessa 2 momentissa peruuttamisoikeuden rajoittamisesta kustannusperusteilla tai muulla merkitykseltään vastaavalla syyllä.

Talousvaliokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että markkinoilla on myös niin sanottuja erityismatkoja, joita tarjotaan yleisölle mutta joiden kysyntä on tavanomaista vähäisempää poikkeuksellisen matkakohteen tai erityisohjelman takia. Näillä matkoilla noudatetaan käytännössä yleisistä valmismatkaehdoista jonkin verran poikkeavia sopimusehtoja muun muassa peruustapauksissa korvattaviksi tulevien kulujen osalta. On syntynyt epätietoisuutta siitä, koskeeko esityksen mukainen mahdollisuus rajoittaa peruuttamisoikeutta myös tällaisia yleisölle tarjottavia matkoja.

Talousvaliokunta toteaa, että rajoitusehdon sallittavuuden perusedellytys on esityksen mukaan se, ettei matkaa voida saada myydyksi toiselle matkan yksilöllisyyden, erityisluonteen tai muun merkitykseltään vastaavan syyn takia. On huomattava, että rajoitus ei seuraa suoraan laista, vaan se edellyttää nimenomaista sopimusehtoa. Siksi on jo sopimusta tehtäessä oltava selvää, että kyseinen matka on tarkoitettu ja suunniteltu yksittäisen henkilön tai rajoitetun henkilöpiirin tarpeita silmällä pitäen eikä matkaa voida myydä tai siirtää muille. Rajoitusehtoa ei si-

ten voida käyttää yleisesti tarjolla olevien matkojen ehdoissa.

Yksityiskohtaiset perustelut

18 §. *Virheilmoitus.* Voimassa olevan lain mukaan virheilmoitus on tehtävä matkanjärjestäjälle. Hallituksen esityksen mukaan reklamaatiovelvollisuus voidaan täyttää ilmoittamalla virheestä joko matkanjärjestäjälle tai virheellisen palvelun tuottaneelle apulaiselle. Talousvaliokunnan saaman lausunon mukaan säännös lisättiin lakiehdotukseen kuluttajariitalautakunnan aloitteesta.

Talousvaliokunta pitää hallituksen muutosehdotusta kuluttajansuojan kannalta perusteltuna, koska matkustaja ei välttämättä tunne lain vaatimusta ja ehkä ymmärrä, ettei matkustajan tekemä ilmoitus esimerkiksi matkanjärjestäjän alihankkijalle, jonka suorituksessa virhe ilmenee, olekaan riittävä. Lakiin tehtävällä muutoksella on tarkoitus laajentaa matkustajan sopimusoikeudellista suojaa.

Valiokunta on kuitenkin täsmentänyt säännöstä siten, että virheilmoitus on ensisijaisesti tehtävä matkakohteessa matkanjärjestäjän edustajalle mutta, jos kohteessa ei ole matkanjärjestäjän edustajaa, virheilmoitus voidaan tehdä alihankkijalle, jonka suorituksessa virhe ilmenee. Näin vastuussa olevalla matkanjärjestäjällä on paremmat mahdollisuudet korjata virhe ja käsitellä mahdolliset korvausvaatimukset.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 18 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

18 §

Virheilmoitus

Matkustaja ei saa vedota virheeseen, ellei hän ilmoita virheestä matkanjärjestäjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. *Jos matkakohteessa*

sa ei ole matkanjärjestäjän edustajaa, virheilmoitus voidaan tehdä elinkeinonharjoittajalle, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan ja jonka suorituksessa virhe ilmenee.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Eero Lehti /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Janina Andersson /vihr	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Petteri Orpo /kok
	Harri Jaskari /kok	Sirpa Paatero /sd
	Anne Kalmari /kesk	Markku Uusipaavalniemi /kesk
	Matti Kangas /vas	Ulla-Maj Wideroos /r
	Toimi Kankaanniemi /kd	Antti Vuolanne /sd.
	Jouko Laxell /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.